

Ferekýdés ze Syru

Fragmenta DK 7 B

B 1 /1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum I, 119

Zás a Chronos byli vždy a Chthonié též. Chthonié však dostala jméno Země (*Gé*), ježto jí Zás dal zemi darem.

Ζὰς μὲν καὶ Χρόνος ἦσαν ἀεὶ καὶ Χθονίη· Χθονίη δὲ ὄνομα ἐγένετο Γῆ, ἐπειδὴ αὐτῇ Ζὰς γῆν γέρας διδοῖ.

B 1 /2 = Héródíanos, Περὶ μονήρους λέξεως 6, 14-16 (2, 911.7-9 Lentz)

Text podle Diels-Kranz (jiné čtení viz Schibli F 61):

Nejsem si nevědom toho, že staří mluvili o bohu rozmanitě. Vždyť u Ferekýda se střídají různé podoby [Diova jména]: Dís, Zén, Dén, Zás, podle jeho vlastního skloňování.

(...) καὶ γὰρ Δίς καὶ Ζήν καὶ Δήν καὶ Ζὰς παρὰ Φερεκύδηι κατὰ κίνησιν ἰδίαν.

B 1a = Achilles Tatiuss, Isagoga excerpta 3, 28 (31, 28 Maass)

Thalés z Milétu a Ferekýdés ze Syru pokládali za základ veškerenstva vodu, kterou ovšem Ferekýdés nazývá také Chaos, jak to převzal od Hésioda (*Theogonia* 116), jenž praví: „Tak tedy nejdříve vznikl Chaos“. Ferekýdés se totiž domníval, že voda byla nazvána „chaos“ podle „rozlévání“ (*cheisthai*).

Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος ἀρχὴν τῶν ὅλων τὸ ὕδωρ ὑφίστανται, ὃ δὴ καὶ Χάος καλεῖ ὁ Φερεκύδης, ὡς εἰκὸς τοῦτο ἐκλεξάμενος παρὰ τοῦ Ἡσιόδου οὕτω λέγοντος (*Theogonia* 116) ἥτοι μὲν πρῶτιστα Χάος γένητο'. παρὰ γὰρ τὸ χεῖσθαι [ὑπολαμβάνει] τὸ ὕδωρ χάος ὠνόμασται.

B 2 /1 = Grenfell-Hunt Greek Papyri, Ser. II, n. 11; p. 23

(col. 1)

... jemu [Zánovi = Diovi] vytvářejí mnohé veliké domy. A když to, co je třeba, (5) všechno dokončili, jak věci, tak sluhy i služby a ostatní potřebné věci, a když je vše připraveno, (10) konají svatbu. Když nastane třetí den svatby, vyrábí Zás veliký a krásný plášť (15) a na něm tká Zemi, Ógéna i domy Ógénovy...

[αὐ]τῶι ποιῶσιν τὰ οἰκία πολλά τε καὶ μεγάλα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐξετέλεσαν πάντα καὶ χρήματα καὶ θεράποντας καὶ θεραπαίνας καὶ τᾶλλα ὅσα δεῖ πάντα, ἐπεὶ δὴ πάντα ἐτοῖμα γίγνεται, τὸν γάμον ποιῶσιν. κάπειδῆ τρίτη ἡμέρη γίγνεται τῶι γάμωι, τότε Ζὰς ποιεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ καλὸν καὶ ἐν αὐτῶι [ποικίλλει Γῆν] καὶ Ὠγη[νὸν καὶ τὰ Ὠ]γηνοῦ [δῶματα...

(col. 2)

[Zas pak řekne Zemi: „Ježto si přeji,] aby sňatky náležely tobě, tímto tě uctívám. Přijmi můj pozdrav a buď mou družkou!“ (5) Toto prý bylo první odhalení nevěsty, které se tak stalo zvykem u bohů i u lidí. (10) Ona od něho přijala plášť a odprovděla...

βουλόμενος] γὰρ σέο τοὺς γάμους εἶναι τούτῳ σε τι[μῶ]. σὺ δέ μοι χαῖρέ τε καὶ σύνισθι. ταῦτά φασιν ἀνακαλυπτήρια πρῶτον γενέσθαι· ἐκ τούτου δὲ ὁ νόμος ἐγένετο καὶ θεοῖσι καὶ ἀνθ[ρώποι]σιν. ἡ δέ μι[ν ἀμείβε]ται δεξαμ[ένη εὐ τὸ] φᾶ[ρος]...

B 2 /2 = Kléméns Alexandrijský, Stromata VI, 9, 4

Také Homér popisuje [výzdobu] štítu vyráběného Héfaistem těmito slovy:

Uprostřed vytvářel zemi, nebe a moře. (*Íllias* XVIII, 483)

Silný a veliký proud tam vytvořil Ókeanův. (*Íllias* XVIII, 607)

Ferekýdés ze Syru říká:

„Zás vyrábí veliký a krásný plášť a na něm vytkal Zemi, Ógéna i domy Ógénovy.“

αὐθὶς τε Ὅμηρου ἐπὶ τῆς ἠφαιστοτεύκτου ἀσπίδος εἰπόντος (*Íllias* XVIII, 483. 607)·

ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν·

ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο.

Φερεκύδης ὁ Σύριος λέγει·

Ζὰς ποιεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ καλὸν καὶ ἐν αὐτῶι ποικίλλει Γῆν καὶ Ὠγηνὸν καὶ τὰ Ὠγηνοῦ δῶματα.

B 2 /3 = Isidoros Basileidés apud: Kléméns Alexandrijský, Stromata VI, 53, 5 (ex Isidoro gnostico)

Neboť se mi zdá, že ti, kdo se snaží filosofovat, aby se dozvěděli, co je okřídlený dub a na něm pestře vyzdobený plášť, vše, co Ferekýdés alegoricky vyložil o bozích, pocházejí z Chámova proroctví.

καὶ γὰρ μοι δοκεῖ τοὺς προσποιουμένους φιλοσοφεῖν, ἵνα μάθωσι τί ἐστὶν ἡ ὑπόπερος δρυὺς καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ πεποικιλμένον φᾶρος, † πάντα ὅσα Φερεκύδης ἀλληγορήσας ἐθεολόγησεν λαβὼν † ἀπὸ τῆς τοῦ Χάμ προφητείας τὴν ὑπόθεσιν.

B 3 = Proklos, in Tim. 32c; II,54,28 Diehl

A stejně jako on [Empedoklés] to vidí i Ferekýdés. Říkal, že se Zeus proměnil v Eróta, když se chystal udělat svět, neboť svět sestavoval z protikladů, když jej uváděl v souhlas a lásku, a zasel do něho veškerou totožnost a jednotu pronikající celkem.

καὶ ἴσως πρὸς τοῦτο ἀποβλέπων καὶ ὁ Φερεκύδης ἔλεγεν εἰς Ἑρωτα μεταβεβληῖσθαι τὸν Δία μέλλοντα δημιουργεῖν, ὅτι δὴ τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἐναντίων συνιστὰς εἰς ὁμολογίαν καὶ φιλίαν ἤγαγε καὶ ταυτότητα πᾶσιν ἐνέσπειρε καὶ ἔνωσιν τὴν δι' ὅλων διήκουσαν.

B 4/ 1 = Kelsos, *Aléthés logos*, apud: Órigenés, *Contra Celsum* VI, 42 (II,111,13-22 Koetschau)

Ferekýdés, který je mnohem starší než Hérakleitos, líčí, jak se řadí vojsko proti vojsku a vůdcem jednoho činí Krona, vůdcem druhého pak Ofionea. Vypráví též o jejich vyzváních a utkáních, i o smlouvě, kterou spolu udělali, aby ti z nich, kteří padnou do Ógénu, byli poraženi, a aby ti, kteří je vytlačí a zvítězí nad nimi, měli nebe.

[Kelsos] chce říci, že podobnou povahu mají také mystéria o Títánech a Gigantech, která mluví o boji bohů, i příběhy Egyptanů o Tyfónovi, Hórovi a Osiridovi.

Φερεκύδην δὲ πολλῶι ἀρχαιότερον γενόμενον Ἡρακλείτου μυθοποιεῖν στρατείας στρατείας παραταττομένην καὶ τῆς μὲν ἡγεμόνα Κρόνον [ἀπο]διδόναι, τῆς ἐτέρας δ' Ὀφιονέα, προκλήσεις τε καὶ ἀμίλλας αὐτῶν ἱστορεῖν, συνθήκας τε αὐτοῖς γίγνεσθαι, ἵν' ὀπότεροι αὐτῶν εἰς τὸν Ὠγηνὸν ἐμπέσωσι, τούτους μὲν εἶναι νενικημένους, τοὺς δ' ἐξώσαντας καὶ νικήσαντας τούτους ἔχειν τὸν οὐρανόν.

τούτου δὲ τοῦ βουλήματός φησιν ἔχεσθαι καὶ τὰ περὶ τοὺς Τιτᾶνας καὶ Γίγαντας μυστήρια θεομαχεῖν ἀπαγγελλομένους, καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις περὶ Τυφῶνος καὶ Ὠροῦ καὶ Ὀσίριδος.

B 4 /2 = Filón z Byblu in: Eusebios, Praeparatio evangelica I,10,50 (p. 53 Mras; FGrH 790 F 4)

Od Foiničanů přijal téma i Ferekýdés, když vykládal o bohu, který je u něj nazýván Ofioneus, a o jeho potomcích.

παρὰ Φοινίκων δὲ καὶ Φερεκύδης λαβὼν τὰς ἀφορμὰς ἐθεολόγησε περὶ τοῦ παρ' αὐτῶι λεγομένου Ὀφιονέως θεοῦ καὶ τῶν Ὀφιονιδῶν, περὶ ὧν αὐθις λέξομεν.

B 4 /3 = Tertullianus, De corona militis 7,4 (p. 1048m Kroymann) = Diodorus Siculus 6,4

Po vítězství nad Títány je u Ferekýda před ostatními ověnčen Saturn, u Diodóra Iuppiter.

Saturnum Pherecydes ante omnes refert coronatum, Iovem Diodorus (VI,4) post devictos Titanas hoc munere a ceteris honoratum.

B 5 = Kelsos, *Aléthés logos*, in: Órigenés, Contra Celsum VI,42 (II,112,20 Koetschau)

[Kelsos] uvádí Homérovy verše, ve kterých Diova slova k Héře považuje za slova boha k látce. [Íllias XV, 18: „Nevíš, jaks' visela shůry, a jak jsem tenkrát ti připjal na nohy kovadlin dvě; jak jsem ti ruce svázal poutem zlatým, nezlomitelným?“]

[Íllias I, 590 – Héfaistos k Héře: „Vždyť mě už jednou Zeus, když jsem ti pomáhat chtěl, v Olympu za nohu chytil a shodil z božského prahu.“]

καὶ διηγούμενός γε τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη (*Illias* XV,18; I,590) φησὶ λόγους εἶναι τοῦ θεοῦ πρὸς τὴν ὕλην τοὺς λόγους τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Ἥραν, τοὺς δὲ πρὸς τὴν ὕλην λόγους αἰνίττεσθαι, ὡς ἄρα ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν πλημμελῶς ἔχουσαν διαλαβῶν ἀναλογίαις τισὶ συνέδησε καὶ ἐκόσμησεν ὁ θεός, καὶ ὅτι τοὺς περὶ αὐτὴν δαίμονας, ὅσοι ὕβρισταί, τούτους ἀπορριπτεῖ κολάζων αὐτοὺς τῆι δεῦρο ὁδῶι.

... [Kelsos] tvrdí, že tyto Homérovy verše měl na mysli Ferekýdés, když řekl:

”Ještě níže je úděl Tartaru; střeží ho dcery Boreovy, Harpyje a Bouře. Tam Zeus vyvrhuje ty z bohů, kteří jsou zpupní.”

Tvrdí také, že podobně je tomu s představami o Athéně, pokud jde o peplos, který všichni vidí v průvodu Panathénají. (...)

ταῦτα δὲ τὰ Ὀμήρου ἔπη οὕτω νοηθέντα τὸν Φερεκύδην φησὶν εἰρηκέναι τὸ „κείνης δὲ τῆς μοῖρας ἔνερθέν ἐστὶν ἡ ταρταρή μοῖρα· φυλάσσουσι δ' αὐτὴν θυγατέρες Βορέου Ἄρπυιαὶ τε καὶ Θύελλα· ἔνθα Ζεὺς ἐκβάλλει θεῶν ὅταν τις ἐξυβρίσῃ.“

τῶν τοιούτων δὲ φησὶν ἔχεσθαι νοημάτων καὶ τὸν [περὶ] τῆς Ἀθηνᾶς πέπλον ἐν τῇ πομπῇ τῶν Παναθηναίων ὑπὸ πάντων θεωρούμενον. δηλοῦται γάρ, φησὶν, ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι ἀμήτωρ τις καὶ ἄχραντος δαίμων ἐπικρατεῖ θρασυνομένων τῶν γηγενῶν.

B 6 /1 = Porfyrios, De antro nympharum 31

Ferekýdés ze Syru mluví o jámách, tmavých roklích a jeskyních i o vchodech a bránách, a tím naznačuje zrody i odumírání duší.

... καὶ τοῦ Συρίου Φερεκύδου μυχοὺς καὶ βόθρους καὶ ἄντρα καὶ θύρας καὶ πύλας λέγοντος καὶ διὰ τούτων αἰνιττομένου τὰς τῶν ψυχῶν γενέσεις καὶ ἀπογενέσεις...

B 6 /2 = Proklos, In Platonis Timaeum commentaria 29a; I,333,28 D.

U starých je svět znán jeskyně i tvrz (viz Filoláos B 15).

τῶν παλαιῶν ἄντρον καλούντων τὸν κόσμον καὶ φρουρὰν (44 B 15) καὶ σπήλαιον...

B 7 = Pseudo-Galénos (Porfyrios), ad Gaurum 2, 2; p. 34, 26n. Kalbfleisch

... Núménios a ti, kdo vykládají myšlenky Pýthagorovy o tom, co je u Platóna řeka Amelétos (Ústava X, 621a), u Hésioda a orfiků Styx, u Ferekýda proud spermatu...

τοῦ μὲν ὅταν καταβληθῇ τὸ σπέρμα τὸν καιρὸν τοῦτον ἀποδιδόντος ὡς ἂν μηδ' οἴου τε ὄντος ἐν τῇ μήτρᾳ γονίμως κρατηθῆναι μήτι γε ψυχῆς ἔξωθεν τῇ εἰσκρίσει ἑαυτῆς τὴν σύμφυσιν ἀπεργασαμένης – κάνταῦθα πολὺς ὁ Νουμήνιος καὶ οἱ τὰς Πυθαγόρου ὑπονοίας ἐξηγούμενοι, καὶ τὸν παρὰ μὲν τῷ Πλάτωνι (Respublica X,

621a) ποταμὸν Ἀμέλητα, παρὰ δὲ τῶι Ἡσιόδωι καὶ τοῖς Ὀρφικοῖς τὴν Στύγα, παρὰ δὲ τῶι Φερεκύδηι τὴν ἐκροὴν ἐπὶ τοῦ σπέρματος ἐκδεχόμενοι.

B 8 = Scholia in Apollonium Rhodium I, 645

Φερεκύδης δὲ φησιν ὅτι δῶρον εἶχε παρὰ τοῦ Ἑρμοῦ ὁ Αἰθαλίδης τὸ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ποτὲ μὲν ἐν Ἄιδου ποτὲ δὲ ἐν τοῖς ὑπὲρ τὴν γῆν τόποις εἶναι.

B 9 = Héródíanos, Περὶ μονηρους λέξεως 7, 4

Pokud však někdo řekne „Rea je zvána Ré u muže ze Syru“, věz, že to je jeho vlastní užití [jména].

εἰ δὲ τις λέγει „καὶ ἡ Ῥέα Ῥῆ κέκληται ὑπὸ τοῦ Συρίου,“ ἴστω ὅτι αὐτοῦ ἴδιος ἡ χρῆσις.

B 10 = Apollónios Dyskolos Gramm., De pronomibus; p. 65,15 Schn.

A Ferekýdés v *Theologii* a dále Démokritos (68 B 13) ... častěji užívají [stažený a nestažený tvar zájmena] *emeu* a *emeo*.

καὶ Φερεκύδης ἐν τῇ Θεολογίαι καὶ ἔτι Δημόκριτος (68 B 13) ... συνεχέστερον χρῶνται τῇ ἐμεῦ καὶ ἔτι τῇ ἐμέο.

B 11 = Apollónios Dyskolos Gramm., De pronomibus; p. 93,1 (I,92)

Nominativy plurálu se užívají u Iónů a Athéňanů (...) je možné doložit i stažený nominativ u Iónů, například u Démokrita (68 B 29a), Ferekýda a Hekataia.

Αἱ πληθυντικαὶ καὶ κοινολεκτοῦνται κατ' εὐθείαν πρὸς τε Ἰώνων καὶ Ἀττικῶν, ἡμεῖς, ὑμεῖς, σφεῖς, ἔστιν πιστώσασθαι καὶ τὸ ἀδιαίρετον τῆς εὐθείας [ἡμεῖς, ὑμεῖς, σφεῖς] παρ' Ἰωσιν ἐκ τῶν περὶ Δημόκριτον (68 B 29a). Φερεκύδην, Ἐκαταῖον (FGrH I, F 360; I,45).

B 12 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum I, 119 (A 1)

Tvrdil též, že bohové užívají pro stůl názvu *thyóros* (obětiště, obětní pokrm).

ἔλεγέ τε ὅτι οἱ θεοὶ τὴν τράπεζαν θυωρὸν καλοῦσιν.

B 13 = Filodémos, De pietate 47a14-21; p. 19 Gomperz (cfr. Epimenidés B 5)

Čtení Diels-Kranz (jiné čtení má Schibli F 63):

Domnívají se [Řekové], že Zeus a Héra jsou otcem a matkou bohů, avšak Pindaros říká, že bohové jsou od paní a matky Kybely, a [stejně tak to říká] Ferekýdés.

οἱ δὲ Δία καὶ Ἥραν πατέρα καὶ μητέρα θεῶν νομίζουσιν, Πίν[δαρος] δ' [ἐκ] Κυβέ[λης μητρὸς ἐν τῷ ὕμνῳ [εἰς] Κυβέ[λαν] ματέρα (fr. 80 Schr.2), Φερε[κύδης] δ' ὁ [Σύ]ριος...

B 13a = Plútarchos, De facie in orb. lun. 24; p. 938b

Pokud ovšem neřekneme o Diovi [totéž?], jako když Athéna kapala nektar a ambrosii Achilleovi, který nepřijímal potravu, stejným způsobem Luna, která je též nazývána Athéna, každý den posílá potravu lidem na Luně a tak je živí, jako se dávný Ferekýdés domnívá, že se živí bohové.

εἰ μὴ νῆ Δία φήσομεν, ὥσπερ ἡ Ἀθηνᾶ τῷ Ἀχιλλεῖ νέκταρός τι καὶ ἀμβροσίας ἐνέσταξε μὴ προσιεμένῳ τροφήν, οὕτω τὴν σελήνην, Ἀθηνᾶν λεγομένην καὶ οὔσαν, τρέφειν τοὺς ἄνδρας ἀμβροσίαν ἀνιῖσαν αὐτοῖς ἐφημέριον, ὡς Φερεκύδης ὁ παλαιὸς οἶεται σιτεῖσθαι τοὺς θεούς.

B 14 = Lydus Ióannés Laurentius, De mensibus II, 7, 17

τόλμαν δὲ καὶ οἱ περὶ Φερεκύδην ἐκάλεσαν τὴν δυάδα καὶ ὄρμην καὶ δόξαν καλοῦσιν, ὅτι τὸ ἀληθὲς καὶ ψευδὲς ἐν δόξῃ ἐστί.